

14. Trush, I. (2013). *Hospodarsko-pravove zabezpechennia diialnosti komunalnykh pidpriemstv.* [Economic and legal support for the activities of communal enterprises]. *Dys. ... dok-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.04.* Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen NAN Ukrainy. Donetsk. 425. [in Ukrainian].
15. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy.* (2003, January 16). [Economic Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 436-IV.* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
16. *Tsentr ekonomichnoi stratehii* (2020). *Yak podolaty neefektyvnist komunalnykh pidpriemstv: analitychna zapyska.* [How to overcome the inefficiency of utility companies: an analytical note]. 50. [in Ukrainian].
17. *Klasyfikatsiia orhanizatsiino-pravovykh form hospodariuvannia.* (2024). [Classification of organizational and legal forms of management]. *Derzhavnyi klasyfikator (DK 002:2004).* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04#top> [in Ukrainian].
18. Busel, V. (Ed.) (2005). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy.* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. 1728. [in Ukrainian].
19. Zhyhalkin, I. (2010). *Ustanovy yak yurydychni osoby.* [Institutions as legal entities]. *Monohrafiia. Pravo.* 168. [in Ukrainian].
20. Melnyk, R. (Ed.), Bevenko, V. (2014). *Zahalne administratyvne pravo.* [General administrative law]. *Navchalnyi posibnyk.* 376. [in Ukrainian].
21. *Biudzhetni kodeks Ukrainy.* (2010, July 8). [Budget Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 2456-VI.* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.05.2024

УДК 347.961.312

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-165-170

Мединська Анжела Володимирівна,
приватний нотаріус,
м. Тернопіль
medynska_anzhela@ukr.net
ORCID ID: 0009-0005-2802-2652

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІУСІВ МОЛДОВИ ТА ІТАЛІЇ

Ця стаття проводить порівняльний аналіз норм професійної етики у діяльності нотаріусів Молдови та Італії з метою виявлення спільних та відмінних аспектів регулювання етичних стандартів у цих двох країнах. Через призму культурних, історичних та правових чинників, що впливають на формування професійних цінностей, автори досліджують роль нормативних документів у визначенні поведінкових стандартів нотаріусів та їхнього впливу на забезпечення довіри громадян до нотаріальної діяльності. В статті розглядаються ключові аспекти нормативної бази обох країн, зокрема відповідальність перед клієнтами, конфіденційність інформації, етичне поведіння у складних ситуаціях тощо. Аналізуються також інституційні механізми контролю за дотриманням етичних норм та їхній вплив на якість та довіру до нотаріальної системи. Ця стаття спрямована на виявлення перспектив для вдосконалення етичних стандартів у нотаріальній сфері з метою підвищення довіри громадян до правової системи в Молдові та Італії. Виявлено, що в обох країнах нотаріуси зобов'язані дотримуватися принципів конфіденційності, неупередженості, компетентності та чесності. Ці принципи є основоположними для забезпечення довіри з боку клієнтів та суспільства. У Молдові існують певні специфічні регулятивні акти, що детально описують професійну поведінку нотаріусів, тоді як в Італії акцент робиться на традиціях та саморегуляції професійного співтовариства. Це створює різні підходи до вирішення етичних дилем у практичній діяльності. Встановлено, що етичні норми в обох країнах формуються під впливом національних культурних та правових традицій. Наприклад, у Молдові відчутний вплив пострадянської правової системи, тоді як в Італії велике значення мають римсько-правові традиції. Рекомендації щодо подальших досліджень включають вивчення впливу міжнародних стандартів на формування етичних норм у діяльності нотаріусів.

Ключові слова: нотаріус, професійна етика, порівняльний аналіз, нотаріальна система, етичні норми.

Medynska A. THE SPECIFICS OF PROFESSIONAL ETHICS IN THE ACTIVITIES OF NOTARIES IN MOLDOVA AND ITALY

This article conducts a comparative analysis of professional ethics norms in the activities of notaries in Moldova and Italy with the aim of identifying common and distinct aspects of regulating ethical standards in these two countries. Through the lens of cultural, historical, and legal factors shaping professional values, the authors examine the role of regulatory documents in defining the behavioral standards of notaries and their impact on fostering trust among citizens in notarial activities. The article discusses key aspects of the regulatory framework in both countries, including accountability to clients, confidentiality of information, ethical conduct in complex situations, among others. Institutional mechanisms for monitoring compliance with ethical norms and their influence on the quality and trust in the notarial system are also analyzed. This article aims to identify prospects for improving ethical standards in the notarial sphere to enhance public trust in the legal system in Moldova and Italy.

Випуск 16. 2024

© А.В.Мединська, 2024

It has been found that in both countries, notaries are required to adhere to the principles of confidentiality, impartiality, competence, and honesty. These principles are fundamental for ensuring the trust of clients and society. In Moldova, there are specific regulatory acts that detail the professional conduct of notaries, whereas in Italy, the emphasis is placed on traditions and the self-regulation of the professional community. This creates different approaches to resolving ethical dilemmas in practical activities. It has been established that ethical norms in both countries are shaped by national cultural and legal traditions. For instance, in Moldova, there is a noticeable influence of the post-Soviet legal system, while in Italy, Roman law traditions are of great significance. Recommendations for further research include studying the impact of international standards on the formation of ethical norms in the activities of notaries.

Key words: notary, professional ethics, comparative analysis, notarial system, ethical norms.

Постановка проблеми. В сучасному світі професійна етика відіграє ключову роль у забезпеченні довіри громадян до правової системи. Нотаріат, як одна з найстаріших та найповажніших професій, наділений особливим статусом, який передбачає високі стандарти моралі та поведінки. У цьому контексті порівняння норм професійної етики у діяльності нотаріусів Молдови та Італії надає можливість виявити схожі та відмінні аспекти в їхній регулятивній базі, відображаючи вплив культурних, історичних та правових традицій на формування професійних цінностей та норм поведінки у цих країнах. У цій статті ми розглянемо основні аспекти норм професійної етики нотаріусів Молдови та Італії, виокремимо ключові відмінності та спільні риси цих норм, а також обговоримо їхнє значення для забезпечення довіри до нотаріальної діяльності в обох країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виходячи із наведених та інших даних, особливості професійної етики у діяльності нотаріуса є достатньо актуальною, особливо в порівняльно-правовому аспекті. Окремі аспекти розкриті у працях. М. Бондарієва, Н. Дерев'янка, Г. Гулієвська, В. Красногор, В. Райман, О. Мартинюк, та інших вчених.

Метою статті є порівняльний аналіз особливостей норм професійної етики у діяльності нотаріусів Молдови та Італії. Через призму цього дослідження ми ставимо за мету виявлення схожих та відмінних аспектів нормативної бази, яка регулює етичні стандарти поведінки нотаріусів у цих двох країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, необхідно визначити, чи є норми професійної етики нотаріусів в Італії нормативними актами, джерелами права. Якщо Кодекс професійної етики нотаріусів у Молдові, прийнятий на підставі статті 6-1 Основ законодавства про нотаріат, є підзаконним актом — джерелом права, то Принципи професійної етики нотаріусів Італії, оновлений текст яких прийнятий рішенням № 2/56 від 5 квітня 2008 року Національною Нотаріальною Палатою (Деонтологічний Кодекс), по суті, є корпоративним, а не підзаконним актом.

У етичних нормах нотаріусів Молдови та Італії існує багато спільного, проте є і відмінності, виражені в різному підході до прийняття та регулювання етичних норм нотаріальної діяльності та їх ролі як джерел права, до поняття професійної етики, умов професійної роботи, відповідальності нотаріусів Молдови та Італії.

Загальне розуміння професійної етики нотаріусів Молдови та Італії виражається в понятті професійної етики. У пп. 1.1. та 1.2 Кодексу професійної етики нотаріусів у Молдови під професійною етикою нотаріуса розуміється система норм, що встановлює єдині стандарти професійної поведінки нотаріуса. Кодекс встановлює норми професійної поведінки нотаріуса та особи, що його заміщає, підстави виникнення дисциплінарної відповідальності нотаріуса, порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності, заходи дисциплінарної відповідальності, заходи заохочення [1].

Однак, стандарти професійної поведінки не врегульовані в законодавстві Молдови про стандарти та стандартизацію. Згадка стандартів поведінки зустрічається лише в законодавстві про саморегулюючі організації (СРО), які самостійно мають право розробки власних стандартів поведінки та діяльності. У частині I «Про поведінку», глави 1 «Про приватне та громадське життя», у розділі I «Про соціальні цінності» Принципів професійної етики нотаріусів Італії, також йдеться про професійну поведінку, яка пов'язується не зі стандартами поведінки, а з принципами поведінки. Нотаріус Італії має володіти професійною поведінкою, відповідною принципам незалежності та неупередженості, при цьому уникати будь-яких особистих пристрастей у своїй роботі та будь-якого втручання між професією та бізнесом.

Крім того, в приватному житті він повинен уникати ситуацій, які можуть вплинути на відповідність цим принципам. Нотаріус повинен діяти в дусі добросовісності та компетентності, уміючи тлумачити та застосовувати закон у всіх сферах своєї професійної діяльності, шукаючи юридичні рішення, адекватні суспільним та приватним інтересам, довіреном йому для ведення. Разом з тим і молдавський нотаріус у своїй діяльності керується так само, як і італійські нотаріуси, загальними принципами та заповідями Міжнародного Союзу Нотаріату: поважай своє Міністерство; виконуй свій службовий обов'язок належним чином; здійснюй нотаріальну дію, якщо ти впевнений, що дієш у рамках закону, розв'язуй сумніви до здійснення дії, утримуйся від дії при сумніві в її законності та правильності; віддавай належне Правді; дій обачно; вивчай матеріали з пристрастю та підвищеною ретельністю; консультийся з Честю; керуйся Справедливістю; обмежуйся Законом; працюй з Гідністю; пам'ятай, що метою твоєї професійної діяльності є попередження цивільно-правових спорів, так і спеціальних принципів: виконуй обов'язки нотаріуса відповідно до закону та совісті; зберігай професійну таємницю; керуйся гуманністю та повагою до людини [2].

Принципи професійної етики нотаріусів Італії уточнюються щодо окремих розділів корпоративного акта. Наприклад, у частині I «Про поведінку», глави I «Про приватне та громадське життя», у розділі I «Про соціальні цінності» говориться про те, що нотаріус повинен володіти професійною поведінкою, відповідною принципам незалежності та неупередженості, при цьому уникати будь-яких особистих пристрастей у своїй роботі та будь-якого втручання між професією та бізнесом.

У главі IV «Про професійні відносини», Розділ I «Про внутрішні відносини» § 1 — Відносини з колегами» нотаріус повинен діяти відповідно до принципів порядності, співпраці та солідарності. У відносинах з держорганами, установами та вільними професіоналами іншої професійної категорії нотаріус повинен поводитися згідно з принципами незалежності та поваги до їх функцій і повноважень (Розділ II Про зовнішні відносини п. 29).

Глава II «Про виконання» Розділ I «Про професійну таємницю та особистість», § 1 — «Про особистість» визначено, що нотаріус особисто виконує роботу в автентичній і суттєвій манері, для чого необхідно слідувати таким принципам поведінки: встановлення особистості сторін, використовуючи всі необхідні матеріали та з обережним вивченням документів, що посвідчують особу, залежно від типу та можливості їх фальсифікації; обстеження волі сторін проводити ретельно і повністю, задаючи питання та запитуючи додаткову інформацію для пошуку мотивів та можливих змін волевиявлення; складання акта з відображенням встановленого наміру сторін [3].

Важливе значення в етичних нормах нотаріальної діяльності відіграють вимоги, що пред'являються до професійної поведінки нотаріуса. Найбільш повно вони відображені в Кодексі професійної етики нотаріусів у Молдові. Перш за все, це виражається в обов'язках нотаріуса. Молдовські нотаріуси зобов'язані відповідно до Кодексу професійної етики нотаріусів у Молдові при здійсненні нотаріальної діяльності дотримуватися вимог законодавства, правил організації нотаріальної діяльності, правил і порядку вчинення нотаріальних дій, правил нотаріального діловодства; зберігати таємницю вчинення нотаріальної дії, в тому числі відомостей, які стали відомі працівникам та стажерам нотаріуса; забезпечувати збереження особистої печатки із зображенням Державного герба Молдови, реєстрів для реєстрації нотаріальних дій, архіву нотаріуса, в тому числі архівів, переданих нотаріусу на тимчасове зберігання, бланків та інших службових документів і матеріалів, паролів та інших спеціальних даних, що дозволяють використовувати електронний підпис нотаріуса; повідомляти уповноважені органи, у випадках, передбачених законодавством, про угоди або фінансові операції, які здійснюються або можуть бути здійснені з метою легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму; виконувати обов'язки, передбачені статутом нотаріальної палати суб'єкта держави; підвищувати свою кваліфікацію, стежити за змінами законодавства, судовою практикою і підтримувати необхідний рівень знань і практичних навичок у сфері своєї професійної діяльності; уникати публічного прояву шкідливих звичок і поведінки, які можуть ображати людську гідність, у тому числі виконувати професійні обов'язки у стані алкогольного або іншого токсичного сп'яніння, під впливом психотропних препаратів; виявляти терпіння, ввічливість і тактовність, дотримуватися загально визнаних норм поведінки і зовнішнього вигляду при здійсненні професійної діяльності; сприяти повноцінній реалізації прав і законних інтересів громадян, що належать до соціально незахищених категорій населення, в тому числі шляхом вчинення нотаріальних дій поза приміщенням нотаріальної контори у порядку, встановленому нотаріальною палатою; утримуватися від вчинення дій, які можуть завдати шкоди професійній діяльності нотаріуса або підірвати довіру і її престиж у суспільстві; дотримуватися рекомендацій нотаріальної палати щодо стягнення плати за надання правових і технічних послуг; забезпечувати дотримання норм професійної поведінки, встановлених Кодексом, особами, що заміщають нотаріуса [4].

У «Принципах професійної етики нотаріусів» Італії визначені схожі обов'язки. Зокрема, відповідно до п. 2 Принципів нотаріус, навіть для захисту загальних інтересів, повинен постійно підвищувати свій професійний рівень за допомогою вивчення технічної компетенції та чинного законодавства. Спеціалізація в окремих питаннях не може бути досягнута за рахунок загальної професійної компетенції. Національна нотаріальна палата встановлює конкретні правила умов постійної необхідної підготовки нотаріусів.

Загальним є і підхід до нотаріальної таємниці. Відповідно до § 2 Глава II «Про виконання» Розділу I «Про професійну таємницю і особистість» «Принципів професійної етики нотаріусів» Італії нотаріус зобов'язаний суворо дотримуватися професійної таємниці щодо осіб, які звертаються до його послуг, їх змісту і всього того, що стає відомо під час виконання даних послуг, і надалі. Він також зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів для того, щоб контролювати виконання цієї вимоги його співробітниками. Отримання нотаріального акту не дає права нотаріусу поширювати інформацію про його існування і зміст третім особам, якщо це тільки не передбачено в самому акті і тільки у встановлених межах і виконанні.

Етичні вимоги до молдовських нотаріусів, закладені в Кодексі, більш деталізовані. Нотаріус не має права: займатися підприємницькою та іншою оплачуваною діяльністю, за винятком викладацької, наукової або іншої творчої діяльності; надавати посередницькі послуги при укладенні договорів; здійснювати нотаріальні дії поза встановленими межами нотаріального округу, крім визначених законом випадків; здійснювати нотаріальні дії на своє ім'я та від свого імені, на ім'я або від імені свого чоловіка або дружини, їх та своїх родичів (батьків, дітей, онуків); здійснювати нотаріальну діяльність без страхування професійної відповідальності; довільно змінювати розмір нотаріального тарифу; використовувати грошові кошти,

цінності та інше майно, передане йому в інших цілях, ніж ті, для яких вони передавалися; без поважних причин не мати постійного місця для здійснення нотаріальних дій більше двох місяців поспіль або більше шести місяців протягом календарного року; здійснювати нотаріальні дії одночасно з особою, що його заміщає; доручати своїм працівникам виконання професійних обов'язків, які він відповідно до законодавства повинен виконувати особисто; ухилятися від виконання своїх обов'язків та/або передавати свої повноваження без поважних причин або з порушенням порядку, затвердженого Міністерством юстиції Молдови та Національною нотаріальною палатою відповідно до законодавства про нотаріат; відмовлятися та/або необгрунтовано затримувати надання документів при проведенні відповідно до законодавства перевірки його діяльності та/або розгляду справи про дисциплінарну відповідальність. В певній мірі вони співзвучні положенням італійських «Принципів», викладених у різних розділах вказаних принципів.

Кодекс професійної етики нотаріусів у Молдові встановлює права та обов'язки нотаріусів у відносинах з особами, які до них звертаються. Під час здійснення своєї професійної діяльності нотаріус зобов'язаний: інформувати осіб, що звертаються для здійснення нотаріальної дії, про розмір нотаріального тарифу, вартість послуг правового та технічного характеру, а також про пільги, передбачені чинним законодавством або основаних на рішеннях нотаріальних палат, в тому числі шляхом відкритого розміщення інформації на стендах у нотаріальній конторі; ставити законні інтереси особи, що звернулася, вище своїх особистих інтересів, зберігати у відносинах з звернувшись особами незалежність і безпристрасність тощо.

При зверненні до нотаріуса щодо професійної діяльності, нотаріус не має права: примушувати осіб, які звернулися для здійснення нотаріальної дії, отримувати послуги технічного характеру, зокрема з підготовки проектів документів, виготовлення копій, сканування документів, від осіб, які не є працівниками нотаріуса; залучати до виконання технічних робіт, зокрема з підготовки проектів документів, виготовлення оригіналів та копій, сканування документів, а також з реєстрації, обліку, архівування документів, інших осіб, окрім працівників нотаріуса, стажерів нотаріуса; вимагати представлення відомостей та документів, які нотаріус може або зобов'язаний отримати або запитати самостійно; перешкоджати реалізації права особи на звернення до іншого нотаріуса; використовувати відомості, які стали відомі йому у зв'язку з здійсненням нотаріальної дії, на шкоду звернулій особі або в інтересах отримання прямої або непрямої вигоди для себе чи іншої особи.

В Главі II «Про виконання» Розділі I «Про професійну таємницю та особистість» § 1 «Принципи» визначається образ італійського нотаріуса у відносинах з особами, які до нього звертаються. Специфікою італійських нотаріусів є умова виконання робіт нотаріусом та «особистий відтінок відносин» із сторонами.

Можливість звернутися за допомогою до співробітників не може вплинути на загальний «особистий» відтінок, який повинен визначати професійну роботу нотаріуса. У будь-якому випадку, нотаріус особисто виконує роботу в подібний та суттєвий спосіб, для чого необхідно дотримуватися наступних принципів поведінки: встановлення особистості сторін; з використанням усіх необхідних матеріалів і з осторожним вивченням документів, що підтверджують особу, в залежності від їх можливості фальсифікації; обстеження волі сторін має бути проведене ретельно і повно, ставлячи питання та запитуючи додаткову інформацію для виявлення мотивів та можливих змін в вольовому рішенні; складання акту з відображенням установленого наміру сторін.

Італійський нотаріус повинен уникати будь-якої поведінки, що може скомпрометувати його рішення, виходячи з вільної згоди сторін. Нотаріус Італії не повинен звертатися до послуг третьої особи (агента), який змушує людей звертатися до його нотаріальних послуг; доручати агенту, навіть на безоплатній основі, пошук нових клієнтів; мати неетичну поведінку, яка характеризується самовільним прийняттям рішень замість офіційних рішень від самого джерела (наприклад: агентство нерухомості, банк, установа і т. д.); дозволяти використовувати своє ім'я в формулярах і модулях для заповнення; звертатися до співпраці, навіть на безоплатній основі, з установами та офісами, які працюють у тісному контакті з громадськістю, що може розвивати форми пошуку клієнтів; регулярно працювати на третіх суб'єктів, організації та професійні студії; особисто оплачувати витрати на нотаріальний офіс.

У взаємини нотаріуса з колегами молдовський нотаріус зобов'язаний будувати свої стосунки з колегами на принципах взаємоважливості та професійної взаємодії, проявляти коректність та доброзичливість. Нотаріус Італії щодо своїх колег не має права знижувати їх професійне достоїнство та авторитет.

Глава IV «Про професійні відносини» Розділ I «Про внутрішні відносини» § 1 — «Відносини з колегами» «Принципи» надає більш детальну регламентацію відносин з колегами. Нотаріус повинен діяти відповідно до принципів порядності, співпраці та солідарності. Наприклад: не розповідати колегам, з необхідною конфіденційністю, про можливі помилки або прогалини, до яких, як вважається, він має стосунок; висловлювати перед клієнтом у будь-якій критичній формі оцінку роботи або поведінки своїх колег загалом, допускаючи технічні зауваження, необхідні для належного виконання послуг; починати або продовжувати справи, доручені колегам або вже знаходяться на стадії виконання ними, без попереднього їх повідомлення або, не дозволяючи їм отримати очікувану оплату за роботу; не повідомляти колегам рішень про найм на роботу нових працівників або іншого персоналу, який буде працювати з ними; у випадку розбіжності поглядів або суперечок з колегами, не шукати їх вирішення за допомогою Нотаріальної палати;

систематично не обмінюватися корисною інформацією або думками з колегами; не надавати, або надавати з затримкою тощо.

Цікавить питання про відносини нотаріуса та нотаріальних палат Італії та Молдови. Згідно з главою 5 Кодексу професійної етики нотаріусів у Молдові у взаємовідносинах нотаріуса та нотаріальної палати нотаріус повинен виконувати рішення органів нотаріальної палати, прийняті в межах їх компетенції. Добросовісно виконувати свої обов'язки. У відносинах з нотаріальною палатою нотаріус зобов'язаний: особисто брати участь у роботі загальних зборів членів нотаріальної палати; своєчасно та в повному обсязі сплачувати членські внески та інші встановлені загальним збором членів нотаріальної палати платежі в нотаріальну палату; бути за запрошенням органів та комісій нотаріальної палати для розгляду питань щодо виконання професійних обов'язків нотаріуса; представляти за запитом органів та комісій нотаріальної палати документи, надавати письмові та усні пояснення з питань, що розглядаються в межах компетенції цих органів та комісій; представляти у встановлені терміни в нотаріальну палату звіти за затвердженою формою, а також відомості фінансового та іншого характеру відповідно до законодавства Молдови, статутів та рішень органів нотаріальних палат; інформувати нотаріальну палату у випадках здійснення на нього тиску у зв'язку з виконанням професійних обов'язків.

Нотаріус не має права виступати у засобах масової інформації, представляти урядові органи, органи місцевого самоврядування, організації та установи від імені нотаріальної палати без отримання попередньої згоди або завдання уповноваженого органу чи комісії нотаріальної палати. Виступи та заяви нотаріуса у засобах масової інформації, урядових органах, органах місцевого самоврядування, організаціях та установах без попередньої згоди або завдання уповноваженого органу чи комісії нотаріальної палати повинні містити пояснення про вираження особистої думки нотаріуса.

Відповідно до § 2 «Відносини з Нотаріальною Палатою» «Принципів» у взаємовідносинах нотаріуса Італії з нотаріальними палатами нотаріус Італії зобов'язаний здійснювати з Окружною Нотаріальною палатою якнайтісніше співробітництво з метою ефективного здійснення права обов'язку з нагляду та контролю, а також інших функцій, покладених на нього законом, з метою забезпечення якості обслуговування та захисту престижу та гідності, нотаріуси зобов'язані відвідувати окружні Асамблеї.

При цьому нотаріальні палати закликають колег слідувати даному зобов'язанню та застосовувати дисциплінарні заходи проти тих, хто протягом двох років поспіль відсутній на звичайних засіданнях Колегії нотаріусів без поважних причин. За винятком випадків, коли передбачено інше поведінка, нотаріус повинен: інформувати окружну Нотаріальну палату або безпосередньо Національну Колегію нотаріусів про дані та інформацію, які зазвичай періодично запитуються цими органами, та пов'язані з професійною діяльністю нотаріуса, умовами та способами її виконання, а також виконанням діючих нормативів, як загалом протягом певних періодів, так і в певних сферах, місцях або інших визначених способах, на тих самих умовах, зазначених у пункті (а), надається або направляється до вищезазначених органів копія або витяг з реєстру, актів, архівних журналів та документів, включаючи рахунки, для підготовки письмових звітів та/або заповнення анкет, що стосуються способів ведення професійної діяльності; повідомляти Нотаріальну палату про загальні проблеми щодо професійної діяльності, особливо у відносинах з органами влади, утримуючись від застосування особистих ініціатив; забезпечувати доступ і проведення перевірок, затверджених Нотаріальною палатою, в офісі нотаріуса та його можливих філіалах з боку Президента Нотаріальної палати або радника, призначеного Нотаріальною Палатою. Для молдовських нотаріусів цікавим є визнання систематичного невиконання протоколів нотаріальної діяльності, схвалених Національною Палатою Нотаріусів, як неетичної поведінки для прийняття відповідних заходів щодо забезпечення якості обслуговування [5].

У взаємовідносинах нотаріуса з Міністерством юстиції Молдови, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування нотаріус зобов'язаний сприяти виконанню завдань органами юстиції публічно-правового регулювання у сфері нотаріальної діяльності, надавати допомогу у здійсненні органами юстиції державної політики з правового інформування та правової освіти населення. Нотаріус під час виконання своїх професійних обов'язків у відношенні до представників усіх гілок влади та органів місцевого самоврядування повинен бути незалежним, об'єктивним, строго дотримуватися вимог закону. Нотаріус зобов'язаний у визначених законом випадках у встановлені терміни відповідати на запити державних органів, зокрема надавати інформацію (документи), запитовані уповноваженими органами, а за необхідності особисто бути присутнім для участі у розгляді справ та вирішенні питань, дотримуючись при цьому вимог законодавства про таємницю вчинення нотаріального діяння. Італійські нотаріуси у взаємодії з державними органами, установами та вільними професіоналами іншої професійної категорії нотаріус повинен діяти відповідно до принципів незалежності та поваги до їх функцій і повноважень. Зокрема у відносинах з державними органами та установами нотаріус зобов'язаний: поважати службові функції, які відповідні особи мають виконувати, пропонуючи, у разі потреби, свою безкорисливу співпрацю в межах чіткого розрізнення між відповідними повноваженнями та обов'язками, а також вимагати від цих осіб точного виконання їх обов'язків та дотримання нотаріальних функцій; утримуватися від використання у будь-якій формі, для виконання процесуальних справ в офісі, співпраці з робітниками державних установ та органів; не використовувати вигоду будь-якого характеру з відносин з державними службовцями. Нотаріальна

палата проводить перевірки у співпраці з керівниками державних структур та установ з метою забезпечення строгого дотримання вищезазначених правил.

Висновки. Справді, існують важливі відмінності між Кодексом професійної етики нотаріусів у Молдові та Принципами професійної етики нотаріусів у Італії, які можуть викликати певні неоднозначності. Наприклад, незрозуміло, з якого приводу в «Принципах професійної етики нотаріусів» Італії вводиться поняття «публічного акту», «Акта по завіренню дійсності підписів», «актів, що стосуються автотранспортних засобів», а також положень про аутентифікацію (процес перевірки дійсності) та кваліфікації цих актів, які в більшій мірі відносяться до процесуальних, а не етичних норм.

Головне, на наш погляд, відмінність етичних кодексів полягає в тому, що питання контролю та відповідальності нотаріусів за порушення вимог в Італії регулюється спеціальним законодавством, передбаченим в законі № 302/1998 Італії та його наступних доповненнях. Принципи професійної етики нотаріусів визначають лише загальний порядок діяльності Окружних Нотаріальних Палат, які повинні займатися певною формою нагляду та контролю щодо виконання етичних зобов'язань відповідно до закону № 302/1998 та наступних доповнень, з акцентом на питаннях, що стосуються: незаконної конкуренції; реклами; взаємовідносин з колегами та Окружною Нотаріальною Палатою та Національною нотаріальною палатою, з представництвами інших організацій; щодо прийняття або відмови у введенні практики; щодо особистості, конфіденційності та безпристрастності у виконанні роботи нотаріуса; повноти та точності завіреного нотаріусом документа.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Malatesta, M. (1995). *Society and the Professions in Italy, 1860-1914*. Cambridge University Press.
2. Il ruolo del notaio in Italia e la differenza con l'Inghilterra. PARTITAIVA. 2017. URL: <http://www.partitaiva.it/il-ruolo-del-notaio-in-italia-ela-differenza-con-linghilterra/>
3. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). URL: <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2018-cnue/1680a4d1ec>
4. The legal profession in Moldova. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/36307.pdf>
5. MOLDOVA. *Improving Access to Justice: From Resources to Results*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/683491537501435060/pdf/Moldova-JSPEIR-English-Version-Sep-13-2018.pdf>

REFERENCES:

1. Malatesta, M. (1995). *Society and the Professions in Italy, 1860-1914*. Cambridge University Press [in English].
2. *Il ruolo del notaio in Italia e la differenza con l'Inghilterra*. PARTITAIVA. 2017. Retrieved from <http://www.partitaiva.it/il-ruolo-del-notaio-in-italia-ela-differenza-con-linghilterra/> [in Italian]
3. *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)*. Retrieved from <https://rm.coe.int/cepej-report-data-2018-cnue/1680a4d1ec> [in English]
4. *The legal profession in Moldova*. Retrieved from <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/36307.pdf> [in English]
5. MOLDOVA. *Improving Access to Justice: From Resources to Results*. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/683491537501435060/pdf/Moldova-JSPEIR-English-Version-Sep-13-2018.pdf> [in English]

Стаття надійшла до редакції 9.05.2024